

นิพนธ์ต้นฉบับ

การจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดชัยภูมิ

จินต์จุฑา แสงเพชร⁽¹⁾ และกาญจนา นาคะพันธุ์⁽²⁾

วันที่ได้รับต้นฉบับ : 21 กรกฎาคม 2554
วันที่ตอบรับการตีพิมพ์ : 24 สิงหาคม 2554

⁽¹⁾ ผู้นิพนธ์หลัก : นักศึกษาหลักสูตร
สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอนามัย
สิ่งแวดล้อม คณะสาธารณสุขศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
(โทรศัพท์: 089-8469679, E-mail address:
Pell_joty@hotmail.com)

⁽²⁾ รองศาสตราจารย์ ภาควิชาวิทยาศาสตร์
อนามัยสิ่งแวดล้อม คณะสาธารณสุขศาสตร์
มหาวิทยาลัย ขอนแก่น

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสถานการณ์การจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดชัยภูมิ และความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ทำการศึกษาในอุทยานแห่งชาติ 3 แห่ง ระหว่างเดือนตุลาคม 2553 ถึงเดือนมีนาคม 2554 และขอบเขตงานอนามัยสิ่งแวดล้อมในการวิจัยนี้ประกอบด้วย การสุกัภิบาลอาหาร น้ำดื่ม น้ำใช้ มูลฝอย ห้องน้ำ-ห้องสุขาและความปลอดภัย ผลการศึกษาด้านการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดชัยภูมิ ด้านสุกัภิบาลอาหารสำรวจร้านอาหาร 3 ร้าน แผลงลอย 39 แผลง พบว่า ร้านอาหารร้อยละ 33.3 และแผลงลอยร้อยละ 79.5 ไม่ผ่านการประเมินด้านกายภาพตามข้อกำหนดด้านสุกัภิบาลอาหาร ผลการตรวจโดยชุดตรวจสอบโคลิฟอร์มแบคทีเรีย(SI-2)ในอาหาร ร้านอาหารพบการปนเปื้อนในมือผู้สัมผัสอาหาร อาหารและภาชนะร้อยละ 33.3, 15.4 และ 11.1 ตามลำดับ แผลงลอยพบปนเปื้อนในอาหาร มือผู้สัมผัสอาหารและภาชนะร้อยละ 49.7, 47.4 และ 44.4 ตามลำดับ อุทยานแห่งชาติทั้ง 3 แห่งมีจุดบริการน้ำดื่มบริการแก่นักท่องเที่ยว มีการจัดหาประปาให้แก่นักท่องเที่ยว ทั้งระบบประปาภูเขาและประปาชนบท มูลฝอยพบถุงพลาสติก โฟมและเศษอาหาร อุทยานแห่งชาติ 2 ใน 3 แห่งจัดการมูลฝอยโดยวิธีการเผา อีกหนึ่งแห่งใช้วิธีการฝังกลบ ปัญหาด้านการคัดแยกขยะพบมากในช่วงฤดูการท่องเที่ยวที่มีปริมาณขยะเพิ่มขึ้นมาก ด้านการจัดการห้องน้ำ-ห้องสุขา มีอาคารแบ่งแยกระหว่างสุขาชาย-หญิงและผู้พิการ ความเพียงพอของปริมาณห้องน้ำ-ห้องสุขา สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้เฉพาะในช่วงฤดูกาลปกติ แต่ในช่วงฤดูการท่องเที่ยวจะไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัย อุทยานแห่งชาติมีการจัดแสดงป้ายสัญลักษณ์เพื่อการปฏิบัติตัวและความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว รวมถึงสิ่งก่อสร้างพื้นฐานที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว อาทิ ทางเดินเท้า บันได ราวกันตก ในจุดที่อาจเป็นอันตรายกับนักท่องเที่ยว ด้านความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อสภาพการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวพบว่า ด้านความเพียงพอของปริมาณน้ำดื่ม น้ำใช้ อยู่ในระดับดี ส่วนด้านสุกัภิบาลอาหาร การจัดการมูลฝอย การจัดการห้องน้ำห้องสุขา และด้านความปลอดภัยอยู่ในระดับปานกลาง ข้อเสนอแนะและการขอเสนอแนะจากการวิจัย อุทยานแห่งชาติควรจัดให้มีการพัฒนาในด้านการจัดการห้องน้ำ-ห้องสุขาเป็นอันดับแรก เรื่องความเพียงพอของปริมาณของห้องน้ำ-ห้องสุขาด้านการจัดการขยะมูลฝอย แหล่งท่องเที่ยวควรมีการปรับปรุงในเรื่องความเพียงพอของที่รองรับขยะมูลฝอย และการปลูกจิตสำนึกในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมภายในแหล่งท่องเที่ยว

คำสำคัญ: อุทยานแห่งชาติ, อนามัยสิ่งแวดล้อม, แหล่งท่องเที่ยว, นักท่องเที่ยว

Original Article

Management Towards a Healthy Environment in a National Park at the Chaiyaphum Province

Chinchuta Saengpet⁽¹⁾ and Ganjana Nathapindhu⁽²⁾

Received Date : July 21,2011

Accepted Date : August 24, 2011

⁽¹⁾ **Corresponding author** : Master student of Faculty of Public Health, Khon Kaen University (Tel.089-8469679, E-mail address : Pell_lotty@hotmail.com)

⁽²⁾ Associate Professor, Department of Environmental Health Science, Faculty of Public Health, Khon Kaen University

Abstract

The purpose of this research was to study the situation of environmental health management of the national park at Chaiyaphum province and tourists' opinions toward the environmental health management. The study was conducted in 3 national parks at the Chaiyaphum province during October 2010 to March 2011. The scope of environmental health in this research was related to food sanitation, drinking water, wastes, toilets and safety. It was found that 1 restaurant did not reach the requirements for a general standard of environmental health and 76.9% of 39 food stalls did not meet these requirements as well. 33.3% of the hands of the restaurant staff were contaminated with coliform bacteria and 15.4% of the food being served in restaurants as well as 11.1% of containers and equipment were also contaminated. The situation was worse for food stalls. Coliform bacteria contamination was found in 49.7% of food items sold by food stalls, also on 47.4% of the hands of the stall staff and in 44.4% of containers and on the equipment used. Drinking water was available at service points and the water supply system was connected to the points. Most solid waste included plastic bags, foams and food scraps. In two out of three places, waste was disposed by incineration and another one disposed wastes by landfill. The problem of separating wastes usually occurred during the high tourist season. The toilets were available separately for men and women and also for disabled people. The available toilets were insufficient in the high tourist season. For preventing accidents, warning signs had been set up. In addition stairs, walking ways, and rails at dangerous spots had been erected. According to tourists' opinions towards the environmental health management, it was found that provision of water was adequate but food sanitation, waste management, toilet management and safety were neither very good nor very bad. In conclusion it is recommended that the national parks should develop the toilet facilities first. The national parks should adequately provide trashcans. Also to promote growing awareness towards the environment in tourist places is recommended.

Keyword: *national park, environmental health, tourist place, tourist*

บทนำ

ประเทศไทยมีเอกลักษณ์ด้านวัฒนธรรม ความโดดเด่นของทรัพยากรธรรมชาติ มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย อาทิ ป่าไม้ ภูเขา น้ำตก ทะเล จึงสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวภายในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก จากข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย พ.ศ. 2553 มีจำนวนทั้งสิ้นกว่า 15,841,683 คน (กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554) และสามารถสร้างรายได้เข้าประเทศในปี พ.ศ. 2552 กว่า 510,255.05 ล้านบาท(สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2553) ในปี 2010 ประเทศไทยได้รับรางวัลประเทศท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมสูงสุด (Best Tourist Country) ในงาน Grand Travel Award ประจำปี 2010 เนื่องจากมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว โดยนับเป็นปีที่ 8 ติดต่อกันที่ไทยได้รับรางวัลดังกล่าว(กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2553) และได้รับรางวัล World's Best Award 2010 โดยนิตยสาร Travel & Leisure Magazine ได้ประกาศให้กรุงเทพมหานคร เป็นเมืองที่น่าท่องเที่ยวที่สุดในโลก(World's Best City) โดยอันดับ 2 ได้แก่ เมืองเชียงใหม่ ประเทศไทย และอันดับ 3 ได้แก่ เมืองฟลอเรนซ์ ประเทศอิตาลี พร้อมกันนี้ กรุงเทพมหานคร ยังได้รับรางวัลเมืองที่น่าท่องเที่ยวมากที่สุดในเอเชีย (Best City of Asia) ตามด้วยเมืองเชียงใหม่ ประเทศไทย และเกียวโตของญี่ปุ่น(กรมประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2553) ซึ่งเป็นเครื่องยืนยันถึงการได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั่วโลกได้เป็นอย่างดี นักท่องเที่ยวที่ล้นหลามเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น นอกจากทำให้เกิดการกระจายรายได้ลงสู่แหล่งท่องเที่ยวแล้ว ในทางตรงกันข้ามปริมาณนักท่องเที่ยวที่เพิ่มสูงขึ้น ยังนำมาซึ่งผลกระทบ ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อสภาพความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้การท่องเที่ยวและการพักผ่อนหย่อนใจ (Tourism & Recreational Activities) จัดอยู่ภายใต้ขอบเขตงานอนามัยสิ่งแวดล้อมที่องค์การอนามัยโลกกำหนด (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2551) จากการศึกษาสถานการณ์การจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว โดยสำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม ในอุทยานแห่งชาติ 12 แห่งจากทุกภาคของประเทศ พบว่า ภาพรวมการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับควรปรับปรุง กล่าวคือ ด้านสุขาภิบาลอาหาร พบร้อยละ 50 มีการปนเปื้อนของโคลิฟอร์มแบคทีเรีย ด้านที่พิกัดคินในแหล่งท่องเที่ยว

มีถูกสุขลักษณะในระดับดีมาก ด้านการจัดการน้ำดื่ม น้ำใช้ พบว่า ร้อยละ 83.33 ดื่มน้ำดื่มบรรจุขวด ส่วนน้ำใช้พบว่า ร้อยละ 33.33 ใช้น้ำที่มาจากแม่น้ำลำคลองและน้ำตก และยังพบการปนเปื้อนของโคลิฟอร์มแบคทีเรียที่จุดถึงเก็บน้ำและจุดกรองน้ำ ด้านการจัดการขยะ พบว่า ร้อยละ 75 ไม่มีการคัดแยกขยะ ด้านการจัดการสิ่งปฏิกูลความสะอาดของห้องน้ำ ห้องส้วมตามเกณฑ์มาตรฐาน ของกรมอนามัยไม่ผ่านเกณฑ์ถึงร้อยละ 91.7 สภาพโครงสร้างและตัวเรือนส่วนใหญ่มีลักษณะถาวร อยู่ในสภาพดีใช้การได้ร้อยละ 91.7 ด้านการดูแลความปลอดภัย พบว่า แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีการจัดเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัย มีข้อความ กฎ ระเบียบเตือนภัยในจุดอันตรายร้อยละ 91.7 มีสถานที่จอดรถเพียงพอร้อยละ 58.3 มีระบบจ่ายไฟฟ้าและไฟฟ้าสำรองกรณีฉุกเฉินร้อยละ 41.7 (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2550) และจากการสำรวจการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในอุทยานแห่งชาติ โดยศูนย์อนามัยที่ 4 จังหวัดราชบุรี ในพื้นที่ภาคกลาง ตะวันตกจำนวน 13 แห่ง ด้านสุขาภิบาลอาหาร ร้านอาหารในอุทยานแห่งชาติผ่านเกณฑ์มาตรฐานอาหารสะอาดรสชาติอร่อย (Clean Food Good Taste, CFGT) ร้อยละ 33.3 ส่วนแผงลอยจำหน่ายอาหารยังไม่ผ่านมาตรฐานดังกล่าว ด้านการจัดการน้ำดื่มมีปริมาณเพียงพอ พบว่า ร้อยละ 69.2 ชื่อน้ำดื่มบรรจุขวด นอกนั้นใช้น้ำกรองและน้ำฝน พบการปนเปื้อนของโคลิฟอร์มแบคทีเรียร้อยละ 70 ส่วนน้ำใช้เพียงพอยกเว้นอุทยานแห่งชาติที่ติดทะเล ด้านการจัดการขยะ พบว่า มีการคัดแยกขยะร้อยละ 92.3 ด้านการจัดการสิ่งปฏิกูลความสะอาดของห้องน้ำห้องส้วมใช้เกณฑ์มาตรฐานของกรมอนามัยไม่ผ่านเกณฑ์ถึงร้อยละ 91.7 อุทยานแห่งชาติส่วนใหญ่มีสภาพโครงสร้างส้วมสาธารณะดี แต่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของกรมอนามัยร้อยละ 38.5 และไม่มีอุทยานแห่งชาติใดที่มีระบบบำบัดน้ำเสีย มีบ่อดักไขมันเพียง 3 แห่ง ซึ่งมีระบบการดูแลไม่ดี สถานที่พักผ่อนสะอาดเป็นระเบียบ และถูกสุขอนามัย (พนัส พงศ์สุนันท์ และนุชรา บุญกนก, 2551) ซึ่งจากปัญหาด้านการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวนี้ การตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจแก่นักท่องเที่ยว และช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศไทยในสายตาของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจ ในการศึกษาสถานการณ์ด้านการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดชัยภูมิ

เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการ สถานที่ท่องเที่ยวของ
หน่วยงานผู้รับผิดชอบ เนื่องจากหากสถานที่ท่องเที่ยวไม่ได้
รับการดูแลรักษา การจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม
อาจนำมาซึ่งความไม่ปลอดภัยและผลกระทบต่อสุขภาพของ
นักท่องเที่ยวได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมของแหล่ง
ท่องเที่ยวในจังหวัดชัยภูมิ

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง
(Cross-Sectional Descriptive Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยว
ในอุทยานแห่งชาติจังหวัดชัยภูมิ, เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานใน
อุทยานแห่งชาติจังหวัดชัยภูมิ, ร้านอาหารและแผงลอย
จำหน่ายอาหารที่ตั้งอยู่ภายในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ และที่ตั้ง
อยู่ภายนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติในรัศมีครึ่งกิโลเมตร

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยว
ในอุทยานแห่งชาติจังหวัดชัยภูมิ, เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานใน
อุทยานแห่งชาติจังหวัดชัยภูมิ

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

(1) กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว ที่เข้ามาท่องเที่ยวใน
อุทยานแห่งชาติจังหวัดชัยภูมิ โดยใช้สูตรการประมาณค่า
สัดส่วนในกรณีทราบประชากร (อรุณ จิรวัดนกุล, 2551)
ซึ่งมีสูตรในการคำนวณ ดังต่อไปนี้

$$n = \frac{NZ_{\alpha/2}^2 p(1-p)}{e^2(N-1) + Z_{\alpha/2}^2 p(1-p)}$$

เมื่อ

N คือ จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่ง
ชาติจังหวัดชัยภูมิ(สถิตินักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวอุทยาน
แห่งชาติ 3 แห่งของชัยภูมิปี 2552 เท่ากับ 620,797 คน)
 $Z_{\alpha/2}$ คือ ค่าสถิติของการแจกแจงแบบปกติมาตรฐาน เมื่อ
กำหนดให้ระดับความเชื่อมั่นในการประมาณค่าอยู่ที่ 95%
($\alpha = 0.05$) ดังนั้น $Z_{\alpha/2} = 1.96$

p คือ การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตป่าอนุรักษ์=
0.461 (พิชญ วงษ์เกษม, 2548)

e คือ ความแม่นยำของการประมาณเท่ากับ 5%

ดังนั้นได้ขนาดตัวอย่างทั้งสิ้น 384 คน

(2) กลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในอุทยาน
แห่งชาติจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งสามารถให้ข้อมูลด้านสถานการณ์
การจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวได้อุทยาน
แห่งชาติละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน

(3) ร้านอาหารและแผงลอยจำหน่ายอาหารที่ตั้งอยู่
ภายในพื้นที่อุทยานแห่งชาติและที่ตั้งอยู่นอกพื้นที่อุทยาน
แห่งชาติในรัศมีครึ่งกิโลเมตร(ศึกษาทั้งหมดแบ่งเป็น
ร้านอาหาร 3 ร้านและแผงลอย 39 แผง)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

(1) แบบประเมินด้านสุขาภิบาลอาหาร ซึ่งประยุกต์
มาจากแบบตรวจด้านสุขาภิบาลอาหารของสำนักสุขาภิบาล
อาหารและน้ำ กรมอนามัย(สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ
กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2550)

(2) แบบประเมินสภาพการจัดการอนามัย
สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งประยุกต์มาจากแบบ
ประเมินอนามัยสิ่งแวดล้อมสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ สำหรับ
แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของสำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม
กรมอนามัย (สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย
กระทรวงสาธารณสุข, 2550)

(3) แบบประเมินเกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อม
ระดับประเทศของกรมอนามัย (กรมอนามัย กระทรวง
สาธารณสุข, 2552)

(4) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อ
สภาพการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

(5) แบบสัมภาษณ์การบริหารจัดการด้านอนามัย
สิ่งแวดล้อมของหน่วยงานผู้รับผิดชอบ โดยสอบถามจาก
เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในอุทยานแห่งชาติจังหวัดชัยภูมิ

(6) ชุดทดสอบโคลิฟอร์มแบคทีเรีย (SI-2) ใน
อาหาร, ภาชนะบรรจุอาหาร, มือผู้สัมผัสอาหาร

การแปลผลเครื่องมือ

สำหรับแบบสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว
ต่อสภาพการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว
มีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating
Scale) จำนวน 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย

พอใช้ ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยให้เลือกหนึ่งคำตอบที่ตรงกับความคิดเห็นของผู้ตอบมากที่สุด จำนวน 22 ข้อ ตามแบบวัดเจตคติของลิเคิร์ต (Likert's Scale) และกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	1	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้คะแนน	2	คะแนน
พอใช้	ให้คะแนน	3	คะแนน
เห็นด้วย	ให้คะแนน	4	คะแนน
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	5	คะแนน

การแปลผลคะแนน วัดผลตามเกณฑ์การประมาณค่าของเบสท์ (Best J.W., 1977) โดยนำคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามมาแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับดี ปานกลางและไม่ดี ได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนนในชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับของการวัด}} \\ &= \frac{5 - 1}{3} = 1.33 \end{aligned}$$

การแปลความหมายคะแนน สำหรับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อสภาพการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับคะแนน	การแปลความหมาย
1.00 - 2.33	ระดับไม่ดี
2.34 - 3.66	ระดับปานกลาง
3.67 - 5.00	ระดับดี

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม STATA โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่ออธิบายคุณลักษณะทั่วไป ได้แก่ จำนวนและร้อยละ และค่าเฉลี่ย \pm ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ข้อมูลลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

(1) กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 59.9 อายุ 15-25 ปี ร้อยละ 40.9 การศึกษาระดับปริญญาตรี/สูงกว่ามากที่สุด ร้อยละ 38.8 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย ร้อยละ 37.0 มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด ร้อยละ 72.4

(2) กลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในอุทยานแห่งชาติจังหวัดชัยภูมิ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 88.9 มีอายุระหว่าง 36 - 45 ปี และร้อยละ 55.6 ระดับการศึกษาสูงสุดปริญญาตรี/สูงกว่า ร้อยละ 55.6 มีประสบการณ์

การทำงานเฉลี่ย 6.3 ปี ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้ให้ข้อมูลปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่ที่แตกต่างกันไป อาทิ เจ้าหน้าที่ฝ่ายนันทนาการและสื่อความหมาย เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์และบริการนักท่องเที่ยว พนักงานจ้างตามภารกิจ เป็นต้น

ข้อมูลสถานการณ์การจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

ด้านสุขาภิบาลอาหาร อุทยานแห่งชาติจัดให้มีหน่วยงานรับผิดชอบทำหน้าที่ในการกำกับดูแลด้านสถานที่ตั้งร้าน/แผงลอยและการปฏิบัติที่ไม่ทำให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ พบว่าร้านอาหาร ร้อยละ 33.3 และแผงลอย ร้อยละ 79.5 ไม่ผ่านการประเมินด้านกายภาพตามข้อกำหนดด้านสุขาภิบาลผลตรวจโคลิฟอร์มแบคทีเรีย ร้านอาหารพบการปนเปื้อนในมือผู้สัมผัสอาหาร อาหารและภาชนะ ร้อยละ 33.3, 15.4 และ 11.1 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 1) ด้านแผงลอยจำหน่ายพบการปนเปื้อนในอาหาร มือผู้สัมผัสอาหารและภาชนะ ร้อยละ 49.7, 47.4 และ 44.4 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 2) ด้านน้ำดื่ม น้ำใช้ อุทยานแห่งชาติทุกแห่งจัดหาน้ำดื่มเพื่อบริการแก่นักท่องเที่ยว ด้านน้ำใช้ พบว่า แหล่งท่องเที่ยวทุกแห่งมีระบบน้ำประปารูปแบบต่างๆ บริการแก่นักท่องเที่ยว ทั้งนี้ แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งใช้น้ำประปาเขาในฤดูฝน ส่วนในฤดูแล้งจะใช้น้ำดิบเพื่อให้บริการและในช่วงฤดูการท่องเที่ยวนั้น จะมีการนำรถขนน้ำขึ้นมาเสริมเพื่อให้บริการน้ำใช้แก่นักท่องเที่ยว ด้านมูลฝอย อุทยานแห่งชาติ 2 ใน 3 แห่ง จัดเตรียมภาชนะรองรับมูลฝอยแบบคัดแยกขยะให้บริการแก่นักท่องเที่ยวและมีรถเก็บรวบรวมมูลฝอยแบบเปิดข้างเทท้ายเพื่อเก็บขนมูลฝอย พบว่า อุทยานแห่งชาติ 2 ใน 3 แห่งกำจัดมูลฝอยโดยวิธีเผา อีกหนึ่งแห่งใช้วิธีการฝังกลบ ด้านห้องน้ำ-ห้องสุขาอุทยานแห่งชาติทุกแห่งมีห้องน้ำ-ห้องสุขาเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว โดยแยกเป็นสุขาชาย สุขาหญิงและสุขาผู้พิการแยกเป็นสัดส่วน ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวทางอุทยานแห่งชาติทุกแห่ง จะดำเนินการจัดหาห้องสุขาแบบน็อคดาวน์ไปติดตั้งเป็นการชั่วคราว หรือสุขาเคลื่อนที่มาให้บริการแก่นักท่องเที่ยวและผลการประเมินห้องน้ำ-ห้องสุขาตามเกณฑ์มาตรฐาน ส้วมสาธารณะระดับประเทศ ด้านความสะอาด พบว่า ห้องสุขาของอุทยานแห่งชาติ 2 ใน 3 แห่ง ผ่านเกณฑ์ประเมินด้านความสะอาดของอุปกรณ์สุขภัณฑ์ พื้นผนังห้องสุขาไม่มีคราบสกปรก รองลงมาที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน คือ ในด้านความเพียงพอ

และความสะอาดของน้ำใช้ในห้องสุขาแบบตักรด ในทางตรงกันข้ามประเด็นที่ห้องสุขาผ่านเกณฑ์การประเมินน้อยที่สุดคือ ด้านอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกภายในห้องสุขาขาดความเพียงพอ อุทยานแห่งชาติทุกแห่งจัดให้มีสุขาสำหรับผู้พิการไว้บริการแก่ประชาชนและพร้อมใช้งานตลอดเวลา อุทยานแห่งชาติจัดให้มีบริเวณที่ตั้งห้องสุขาอยู่ในที่ไม่ลับตา มีการแยกห้องสุขาชายและสุขาหญิงพร้อมป้ายสัญลักษณ์แสดงชัดเจน ประตูถูกปิดเปิด-ปิดใช้งานได้ดี ไม่ขรุขระ พื้นสุขาแห้งและมีแสงสว่างเพียงพอและความปลอดภัย อุทยานแห่งชาติทุกแห่ง มีการจัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกในการให้ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวภายในพื้นที่อุทยานแห่งชาติและจัดให้มีเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติดูแลความด้านปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวตลอด 24 ชั่วโมงและมีการจัดสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานสำหรับการท่องเที่ยว อาทิ บ้านโต ราวกันตก ทางเดินเท้า/สะพานในบริเวณที่อาจก่อให้เกิดอันตรายหรือเข้าถึงพื้นที่ได้ยากเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวในการเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยวได้โดยปลอดภัย

ข้อมูลความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานผู้รับผิดชอบ

พบว่า ในด้านสุขาภิบาลอาหารอยู่ในระดับปานกลาง (3.17 ± 1.02) ความเพียงพอของปริมาณน้ำดื่ม-น้ำใช้ในระดับดี (3.78 ± 1.04) ด้านการจัดการมูลฝอยอยู่ในระดับปานกลาง (3.16 ± 1.23) ด้านห้องน้ำ-ห้องสุขาอยู่ในระดับปานกลาง (2.80 ± 1.19) และด้านความปลอดภัยอยู่ในระดับปานกลาง (3.52 ± 1.32) (ดังตารางที่ 3)

บทสรุปและอภิปรายผล

(1) สถานการณ์การจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

จากการศึกษาการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมด้านสุขาภิบาลอาหาร พบว่า ร้านอาหารในอุทยานแห่งชาติ 1 แห่ง จาก 3 แห่งที่ทำการสำรวจ ไม่ผ่านการประเมินด้านกายภาพตามข้อกำหนดด้านสุขาภิบาลอาหารและไม่ผ่านการประเมินด้านแบคทีเรีย เนื่องจากร้านอาหารดังกล่าวมีลักษณะเป็นอาคารไม้ หลังคาเป็นสังกะสี วัสดุ/อุปกรณ์ที่ใช้ในการปรุงประกอบอาหาร ภาชนะรองรับอาหารจัดวางไม่เป็นระเบียบและไม่มีการแยกเชิง ระหว่างเนื้อสัตว์สุก-ดิบ ผัก ผลไม้ ซึ่งจากลักษณะทางกายภาพของร้านอาหารที่ไม่เหมาะสม จึงอาจเป็นสาเหตุทำให้ผลการตรวจประเมิน

ด้านกายภาพและแบคทีเรียในร้านอาหารดังกล่าว ไม่ผ่านการตรวจประเมิน ส่วนผลการตรวจประเมินแผงลอยจำหน่ายอาหาร พบว่า ไม่มีแผงลอยในอุทยานแห่งชาติ ผ่านการประเมินทั้งในด้านกายภาพตามข้อกำหนดด้านสุขาภิบาลอาหารและด้านแบคทีเรีย เนื่องจากโครงสร้างของแผงลอยที่ทำด้วยวัสดุธรรมชาติอาจทำให้มีสิ่งปนเปื้อนตกลงไปยังอาหารได้และพบอุปกรณ์ที่ใช้ในการปรุงประกอบอาหารจัดวางในสถานที่ซึ่งไม่สูงจากพื้น ซึ่งจากการสำรวจยังพบว่าอาหารที่นำมาจำหน่าย ภาชนะรองรับอาหารและมีผู้สัมผัสอาหารไม่ผ่านการประเมินด้านแบคทีเรียเช่นกัน ด้านความเพียงพอของปริมาณน้ำดื่ม-น้ำใช้ พบว่า อุทยานแห่งชาติทุกแห่ง มีน้ำดื่มบริการให้แก่นักท่องเที่ยวในบริเวณศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ประกอบกับมีร้านอาหาร/แผงลอยจัดจำหน่ายน้ำดื่มบริโภค ดังนั้นจึงพบว่า น้ำดื่มบริโภคมีเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว สำหรับปริมาณน้ำใช้ อุทยานแห่งชาติทุกแห่งจัดหาน้ำประปาให้บริการแก่นักท่องเที่ยวพบว่า เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวในช่วงฤดูการปกติเท่านั้น ทั้งนี้ในช่วงฤดูการท่องเที่ยว อุทยานแห่งชาติบางแห่ง มีการการจัดหาน้ำสำรองมาให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ด้านมูลฝอย พบว่า ช่วงฤดูการท่องเที่ยวหรือวันหยุดเสาร์อาทิตย์ ภาชนะรองรับมูลฝอย เต็มไปด้วยขยะและมีขยะบางส่วนล้นออกมาด้านนอก ภาชนะรองรับมูลฝอย ซึ่งจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ พบว่า จะดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการเพิ่มรอบการเก็บขนมูลฝอยมากขึ้น แต่ทั้งนี้ยังคงประสบปัญหาในการคัดแยกขยะและการกำจัดมูลฝอยที่ทางเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่า ไม่เหมาะสมที่จะดำเนินการกำจัดมูลฝอยภายในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ไม่ว่าจะวิธีการเผา หรือวิธีการฝังกลบและพบว่า ในอุทยานแห่งชาติบางแห่ง ที่มีการกำจัดมูลฝอยด้วยวิธีการฝังกลบ มิได้มีวัสดุปูพื้นรองรับที่กั้นบ่อของหลุมฝังกลบแต่อย่างใด จึงอาจทำให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยวได้ นอกจากนี้ยังพบขยะในบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ซึ่งมาจากพฤติกรรมทิ้งขยะที่ไม่เหมาะสมของนักท่องเที่ยว จึงควรมีการประชาสัมพันธ์ด้านการรักษาความสะอาดในแหล่งท่องเที่ยว ให้แก่นักท่องเที่ยวด้วย ด้านห้องน้ำ-ห้องสุขา อุทยานแห่งชาติทุกแห่ง จัดให้มีห้องน้ำ-ห้องสุขาบริการแก่นักท่องเที่ยว โดยแบ่งแยกห้องสุขาชาย สุขาหญิงและสุขาผู้พิการ จากการศึกษาพบประเด็นปัญหาในด้านความสะอาด สุภณัฐขารุดและห้องน้ำ-ห้องสุขาไม่เพียงพอต่อความ

ต้องการใช้บริการของนักท่องเที่ยวในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว จากการสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ พบว่า อุทยานแห่งชาติมีการจัดทำห้องสุขาแบบน็อคดาวน ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัย อุทยานแห่งชาติทุกแห่งจัดให้มีป้ายสัญลักษณ์เพื่อความปลอดภัย ป้ายเตือน และป้ายสื่อความหมายต่างๆ เพื่อประชาสัมพันธ์และทำความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวให้ปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม และมีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน รวมถึงสิ่งก่อสร้างให้นักท่องเที่ยวเกิดความปลอดภัย อาทิ ราวกันตก บันไดทางเดินเท้า ในจุดที่อาจเป็นอันตรายแก่นักท่องเที่ยวได้

(2) ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานผู้รับผิดชอบ

เมื่อพิจารณาผลการศึกษาศาสนาการณ การจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวร่วมกับ ผลการศึกษาความคิดเห็นนักท่องเที่ยวต่อการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว พบว่า ด้านความเพียงพอของปริมาณน้ำดื่ม-น้ำใช้ สอดคล้องกันในระดับดี เนื่องจากอุทยานแห่งชาติทุกแห่ง สามารถจัดหาน้ำดื่ม-น้ำใช้ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ ด้านความปลอดภัย สอดคล้องในระดับปานกลาง เนื่องจากอุทยานแห่งชาติมีมาตรการในการดูแลความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว ด้านสุขาภิบาลอาหาร สอดคล้องกันในระดับปานกลาง เนื่องจากจากการศึกษา พบว่า อุทยานแห่งชาติจัดให้มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการกำกับดูแล การดำเนินงานของร้านอาหาร/แผงลอยจำหน่ายอาหาร อันจะไม่ทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในอุทยานแห่งชาติ ด้านมูลฝอย ผลการศึกษาสอดคล้องกันในระดับปานกลาง เนื่องจากมีอุทยานแห่งชาติบางแห่งที่มีขยะมูลฝอยปะปนอยู่ในสถานที่

เอกสารอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2553). ประเทศไทยรับรางวัลประเทศท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมสูงสุด (Best Tourist Country) จากงานมอบรางวัล Grand Travel Award 2010 ของสวีเดน. ค้นเมื่อ 22 เมษายน 2553, จาก <http://www.tourism.go.th/2010/th/news/view.php?ItemID=1969>
- (2554). สถิตินักท่องเที่ยว. ค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2554, จาก <http://www.tourism.go.th/2010/th/statistic/tourism.php?cid=30>
- กรมประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2553). กทม.รับรางวัล World's Best Award 2010 สาขาเมืองที่น่าท่องเที่ยวที่สุดในโลก. ค้นเมื่อ 22 เมษายน 2554, จาก <http://thainews.prd.go.th>
- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2550). สถานการณ์การจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว. ค้นเมื่อ 12 กรกฎาคม 2553, จาก <http://www.nmt.or.th/TEEnvironment/Lists/2/AllItems.aspx>
- (2551). คู่มือวิชาการอนามัยสิ่งแวดล้อมพื้นฐาน สำหรับเจ้าพนักงานสาธารณสุขตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

ท่องเที่ยว รวมถึงมีการกำจัดมูลฝอยที่ไม่เหมาะสม ด้านห้องน้ำ-ห้องสุขา สอดคล้องกันในระดับปานกลาง แต่มีคะแนนค่อนข้างต่ำ เนื่องจากอุทยานแห่งชาติประสบปัญหาในด้านความเพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว และวันหยุดเสาร์-อาทิตย์

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

(1) อุทยานแห่งชาติ ควรมีแผนการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อการรองรับปริมาณนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว ควรมีการจัดทำห้องน้ำ-ห้องสุขาเคลื่อนที่เพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ รวมถึงในด้านการพัฒนามาตรการดูแลนักท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมภายในแหล่งท่องเที่ยว

(2) ควรมีการปลูกจิตสำนึก ให้แก่นักท่องเที่ยวในการปฏิบัติตนที่เหมาะสม เพื่อไม่ทำลายสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

(3) ควรมีการศึกษาถึง การจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวแต่ละประเภท เพื่อสามารถลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับแหล่งท่องเที่ยว รวมถึง การพัฒนา ศักยภาพ การจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ให้สามารถรองรับปริมาณนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณกลุ่มตัวอย่างทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติทุกท่านที่ให้ความร่วมมือสำหรับข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้

- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2552). **เกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมสาธารณะระดับประเทศ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- พนัส พฤษสุนันท์ และนุชรา บุญกนก. (2551). การสำรวจอนามัยสิ่งแวดล้อมในอุทยานแห่งชาติพื้นที่ภาคกลางตะวันตก. **วารสารการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม**, 31(2), 90-103.
- พิชญ วงษ์เกษม. (2548). **ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตป่าอนุรักษ์ภูพระบาท อำเภอบ้านฝาง จังหวัดอุดรธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2553). **รายได้จากนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ จำแนกตามประเทศ พ.ศ. 2546-2552**. ค้นเมื่อ 4 เมษายน 2554, จาก http://service.nso.go.th/nso/nso_center/project/search_center/23project-th.htm
- สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2550). **ข้อกำหนด/เกณฑ์มาตรฐาน**. ค้นเมื่อ 4 เมษายน 2554, จาก <http://foods.anamai.moph.go.th/main.php?filename=restaurant>
- สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2550). **คู่มือการพัฒนาอนามัยสิ่งแวดล้อมสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ตอน 1 : แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ**. ค้นเมื่อ 6 เมษายน 2553, จาก http://env.anamai.moph.go.th/ewt_news.php?nid=186
- อรุณ จิรวัดณ์กุล. (2551). **ชีวิตที่ดีสำหรับงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.

Best, Gardon W. (1977). **Research in Education**. (Third Edition). Engle Wood Cliffs, N.J: Prentice – Hall.

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของตัวอย่างอาหารในร้านอาหารที่ตรวจพบเชื้อโคลิฟอร์มแบคทีเรีย

ประเภทตัวอย่าง	อุทยานแห่งชาติแห่งที่ 1		อุทยานแห่งชาติแห่งที่ 2		อุทยานแห่งชาติแห่งที่ 3		รวม	
	จำนวน ตัวอย่าง	ตรวจพบ (ร้อยละ)	จำนวน ตัวอย่าง	ตรวจพบ (ร้อยละ)	จำนวน ตัวอย่าง	ตรวจพบ (ร้อยละ)	จำนวน ตัวอย่าง	ตรวจพบ (ร้อยละ)
อาหาร (n=13)	4	0	4	1(25.0)	5	1(20.0)	13	2(15.4)
ภาชนะ/อุปกรณ์ (n=9)	3	1(33.3)	3	0	3	0	9	1(11.1)
มือผู้สัมผัสอาหาร (n=6)	2	0	2	0	2	2(100.0)	6	2(33.3)

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของตัวอย่างอาหารในแผงลอยจำหน่ายอาหารที่ตรวจพบเชื้อโคลิฟอร์มแบคทีเรีย

ประเภทตัวอย่าง	อุทยานแห่งชาติแห่งที่ 1		อุทยานแห่งชาติแห่งที่ 2		อุทยานแห่งชาติแห่งที่ 3		รวม	
	จำนวน ตัวอย่าง	ตรวจพบ (ร้อยละ)	จำนวน ตัวอย่าง	ตรวจพบ (ร้อยละ)	จำนวน ตัวอย่าง	ตรวจพบ (ร้อยละ)	จำนวน ตัวอย่าง	ตรวจพบ (ร้อยละ)
อาหาร (n=147)	24	18(75.0)	74	28(37.8)	49	27(55.1)	147	73(49.7)
ภาชนะ/อุปกรณ์ (n=117)	18	12(66.7)	60	24(40.0)	39	16(41.0)	117	52(44.4)
มือผู้สัมผัสอาหาร (n=78)	12	7(58.3)	40	16(40.0)	26	14(53.9)	78	37(47.4)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยคะแนน และการแปลผลระดับความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว (n=384)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว	ค่าคะแนน ($\bar{x} \pm SD$)	การแปลผล
ด้านสุขาภิบาลอาหาร	3.17 ± 1.02	ปานกลาง
ด้านความเพียงพอของปริมาณน้ำดื่ม น้ำใช้	3.78 ± 1.04	ดี
ด้านการจัดการขยะมูลฝอย	3.16 ± 1.23	ปานกลาง
ด้านการจัดการห้องน้ำ-ห้องสุขา	2.80 ± 1.19	ปานกลาง
ด้านความปลอดภัย	3.52 ± 1.32	ปานกลาง